

Begrijpend lezen leerjaar 1 en 2 vmbo-b/k

Doelen leerjaar 1 en 2 vmbo bk

Leidend voor de doelen op het gebied van begrijpend lezen zijn de doelen zoals opgenomen in het referentiekader taal (oktober 2009). In het referentiekader wordt overigens de term 'begrijpend lezen' niet gehanteerd. In plaats daarvan wordt gesproken van 'lezen van zakelijke teksten', een subdomein van lezen in brede zin. Naast 'zakelijke teksten' vormt 'lezen van fictionele, narratieve en literaire teksten' het andere subdomein.

Leerlingen beheersen idealiter niveau bij aanvang van het vervolgonderwijs niveau 1F: De leerling kan eenvoudige teksten lezen over alledaagse onderwerpen en over onderwerpen die aansluiten bij de leefwereld. De ervaring leert echter dat de meerderheid van de vmbo bk leerlingen niveau 1F nog niet volledig beheerst. Het doel voor de onderbouw is dan ook om dit niveau te versterken en verder te ontwikkelen, zodat de leerlingen een stevige basis hebben, zodat ze in de bovenbouw het oefenen op niveau 2F aankunnen.

U kunt doelgericht naar de referentieniveaus toewerken door uit te gaan van de tussendoelen zoals die voor de leerlingen in middenbouw en bovenbouw basisonderwijs en onderbouw voortgezet onderwijs zijn uitgewerkt door het Expertisecentrum Nederlands (2012).

begrijpen	<p>Leerlingen</p> <ul style="list-style-type: none"> • lezen met begrip teksten die verhalend, informatief, directief, beschouwend of argumentatief van aard zijn • plannen, sturen, bewaken en controleren hun eigen leesgedrag: ze bepalen hun leerdoel, activeren voorkennis, voorspellen de volgende informatie in de tekst, ze bepalen welke leesstrategie past bij het doel, ze stellen zichzelf vragen tijdens het lezen. • leggen relaties tussen tekstuele informatie en meer algemene kennis • leggen relaties tussen tekstdelen (inleiding, kern en slot) • ordenen informatie (bijvoorbeeld op basis van signaalwoorden) voor een beter begrip • stellen zichzelf vragen voor, tijdens en na het lezen • onderscheiden hoofdzaken van bijzaken
Interpreteren evalueren	<ul style="list-style-type: none"> • Onderscheiden en benoemen verschillende soorten teksten zoals verhalende, informatieve, directieve, beschouwende en argumentatieve teksten en kennen de verschillende functies hiervan • herkennen inconsistenties in een tekst. • geven hun oordeel over (een deel van) de tekst
Informatie opzoeken	<ul style="list-style-type: none"> • zoeken, selecteren en verwerken op een doelbewuste en efficiënte manier informatie uit verschillende duidelijk geordende bronnen, inclusief het internet • kennen de betekenis en de functie van verschillende informatiebronnen • lezen schematische informatie en leggen het verband tussen het schema en de tekst uit

Informatie verwerken toepassen	<ul style="list-style-type: none"> • bepalen de hoofdgedachte van een tekst • maken een schematische samenvatting (spiekbriefje) • geven de belangrijkste informatie elementen in een tekst aan en noteren die • ordenen informatie in een gegeven schema, om de informatie uit de tekst te begrijpen en te verwerken
--------------------------------------	---

Didactische richtlijnen

Richtlijn 1: activeer voorkennis

Veel onderzoek laat zien dat lezers met veel voorkennis over een leesonderwerp de tekst beter begrijpen dan klasgenoten met minder voorkennis. Begrijpend lezen kan dus beïnvloed worden door de voorkennis die een leerling heeft over het onderwerp. Leerlingen activeren voorkennis niet altijd uit zichzelf. Vooral zwakke begrijpend lezers doen dat vaak niet, of zij activeren irrelevante kennis. Door te vragen wat leerlingen zelf al over het onderwerp weten en daarover met hen in gesprek te gaan, kunnen leraren leerlingen helpen hun kennis van de wereld, en daarmee het begrijpend lezen, te verbeteren. Wees erop bedacht dat kennis cultureel bepaald kan zijn en dat voor de ene leerling andere dingen vanzelfsprekend zijn dan voor de andere.

Richtlijn 2: besteed bij alle vakken aandacht aan moeilijke woorden

Besteed bij al het lezen aandacht aan moeilijke woorden. Om twee redenen. Ten eerste kunnen onbekende woorden het begrip bij leerlingen in de weg zitten. En ten tweede, het lezen van teksten is een uitstekende gelegenheid voor leerlingen om hun woordenschat uit te breiden. Combineer het activeren van voorkennis met het behandelen van moeilijke woorden, op de volgende manier. Maak met de leerlingen een concept map: een woordenweb of gestructureerd woordveld, waarbij leerlingen al kunnen aangeven wat zij over het onderwerp weten. Het maken van een concept map heeft als voordeel dat begrippen en verbindende woorden die gerelateerd zijn aan het onderwerp op deze wijze ook geactiveerd worden. Wanneer dergelijke woorden vervolgens in de tekst aan de orde komen, kunnen de leerlingen deze beter plaatsen in relatie tot andere woorden. U kunt op deze manier nieuwe vakkennis in verband brengen met voorkennis, en tegelijkertijd gericht aandacht besteden aan moeilijke woorden die in de tekst voorkomen. Een voorbeeld van hoe dit wordt toegepast in een natuurkunde les vind u op : <http://www.leraar24.nl/video/918>

Richtlijn 3: laat individueel en in groepjes werken

Wissel Individueel werken en in groepjes of tweetallen werken af. Onderzoek laat zien dat leerlingen tot beter tekstbegrip komen wanneer zij samen een moeilijke tekst moeten doorgronden, dan wanneer zij dat alleen moeten doen. Door leerlingen in groepjes of tweetallen te laten overleggen, worden ze aangezet tot samen nadenken over de betekenis van de tekst. Door de interactie tussen leerlingen ontwikkelen de leerlingen als het ware een interne monitor, die nodig is om zelfstandig leer strategieën toe te passen. Een klassikale nabespreking biedt vaak niet voldoende interactiemogelijkheden voor leerlingen om te oefenen in het verwoorden van de gedachtegang. Het aan elkaar uitleggen van je aanpak en denkwijze is de beste manier om strategieën te onthouden om zelfstandig te kunnen toepassen. Door leerlingen groepsopdrachten te geven, kunt u de interactie tussen leerlingen bevorderen. Stimuleer leerlingen te praten over de

betekenis van de tekst, maar laat hen ook verwoorden hoe zij de betekenis hebben achterhaald (het leesproces) en controleren of de door hen gevonden betekenis de juiste is.

Richtlijn 4: gebruik geschikte teksten

- Gebruik teksten die passen bij het leesniveau van de leerlingen.¹
- Gebruik teksten die aansluiten bij de interesse van de leerlingen.
- Gebruik teksten die functioneel zijn voor de leerlingen (als leerlingen de tekst nodig hebben om hun leesdoel te bereiken, zijn zij meer gemotiveerd om de tekst te willen begrijpen; ze hebben de informatie dan echt nodig).
- Gebruik teksten die aantrekkelijk zijn vormgegeven.
- Gebruik teksten waar de leerling inhoudelijk iets van leert, zodat het zijn kennis van de wereld vergroot.
- Gebruik teksten van verschillende genres (laat leerlingen met verschillende tekstsoorten in aanraking komen, zoals verhalende teksten, informatieve teksten (bijvoorbeeld krant, internet of encyclopedieën), betogende teksten en instructieteksten (bijvoorbeeld een recept, spelregels of een handleiding).
- Gebruik teksten waar aansprekende en afwisselende opdrachten bij gegeven kunnen worden (bijvoorbeeld een schrijfo opdracht, werkstuk, experiment, spel of interview).

Het is bovendien motiverend voor de leerlingen wanneer zij regelmatig zelf een tekst mogen kiezen.

De moeilijkheid van een tekst wordt bepaald door de volgende kenmerken: tekstlengte; zinslengte; samenhang; informatiedichtheid; woordgebruik; zinsbouw; uiterlijke tekstkenmerken (lay out, kopjes, vet, cursief, hoeveelheid tekst per pagina, illustraties, e.d.).

Daarnaast bepaalt de opdracht de moeilijkheidsgraad: wat moet een leerling met de tekst doen? Zo is het beantwoorden van wie wat waar vragen veel makkelijker dan het gebruiken van informatie uit een tekst voor een presentatie. Het volgende overzicht² kan behulpzaam zijn bij het selecteren van teksten die passen bij het leesniveau van de leerlingen.

¹ Bij 'De lijn per groep' vindt u per groep een voorbeeld dat illustreert welke teksten passen bij het leesniveau van de leerlingen in die groep.

² Bron: *Voorbeelden van taaltakenwijzers*, Heleen Rutgers e.a., LMC vmbo zuid Zuiderpark, Zadkine en CED-Groep t.b.v. Elkaars Taal Spreken Rotterdam, 2010

1F eisen aan de vorm	1F Eisen aan de taal
<ul style="list-style-type: none"> - De tekst heeft eenvoudige structuur met een ruime, duidelijke lay-out. Titels en tussenkopjes maken duidelijk waar de tekst over gaat. - Illustraties worden gebruikt ter ondersteuning van de tekst. - Belangrijke informatie wordt duidelijk gemarkeerd. - De tekst heeft een heldere structuur met een duidelijke opbouw en indeling. Bijv. Inleiding- Kern – Slot. 	<ul style="list-style-type: none"> - De verbanden en denkstappen moeten duidelijk aangegeven worden met signaal- en verbindingswoorden. - De tekst bestaat voornamelijk uit frequent gebruikte of voor de leerling alledaagse woorden.
1F Eisen aan de inhoud	1F Soort opdrachten
<ul style="list-style-type: none"> - De alledaagse onderwerpen, die passen bij de belevingswereld van de leerlingen. - Er mag niet te nieuwe informatie in een keer aangeboden worden, en belangrijke gegevens worden herhaald aangeboden op verschillende manieren (in woorden, in schema's, in illustraties etcetera). 	<ul style="list-style-type: none"> - Vragen beantwoorden, waarbij het antwoord letterlijk in de tekst staat. - Een eigen ervaring met het onderwerp verwoorden. - Een oordeel geven over de tekst. - Inconsequenties in de tekst aangeven of aangeven wat je niet begrijpt. - Eenvoudige instructies uitvoeren, zoals aanwijzingen bij opdrachten in de methode.

Teksten, die hieraan voldoen kunt u bijvoorbeeld vinden in Kidsweek, PrO-krant, AD, Metro, Spits, 7 Days. Hieronder staat een voorbeeld van een leestekst op niveau 1F, zoals u die in landelijke methode onafhankelijke toetsen zou kunnen aantreffen. In schoolboeken staan er meestal ook illustraties bij.

Neem je muziek overal mee

Mp3-speler in je binnenzak, dopjes in je oren, flink wat volume en hup, met muziek op je kop de fiets op. Soms is er niets lekkerder dan genieten van je eigen muziek terwijl je op de fiets zit. Maar sommige mensen vinden het link, omdat je dan niets anders meer hoort.

Een invloedrijk Tweede Kamerlid wilde daarom een verbod op muziek luisteren op de fiets. Maar ook bellen op de fiets zou volgens haar verboden moeten worden, omdat het veel te gevaarlijk is. Ruim een jaar geleden diende zij haar plan voor een verbod bij de minister in. Deze week antwoordde hij aan de Tweede Kamer dat het moeilijk is om te verbieden dat mensen naar muziek luisteren en bellen op de fiets.

Ten eerste moet de politie er met haar neus bovenop staan om te kunnen zien of iemand dopjes in zijn oren heeft. Heeft die persoon lang haar, dan zie je dat al helemaal niet. En daarbij: hoe maak je hard dat de muziek aanstond? Niet te realiseren dus volgens de minister. Daarnaast wijst hij er in zijn brief op dat er niet veel doden per jaar vallen door het gebruik van een mp3-speler of telefoon op de fiets. Dat zijn er natuurlijk nog altijd een paar te veel. Dus als je met muziek aan op je fiets zit, kijk dan dubbel zo goed uit je ogen!

Naar: Sandy Stevens, www.kidsweek.nl³

Richtlijn 5: geef instructie in het gebruik van leesstrategieën

Goede lezers zijn bijzonder actief wanneer ze lezen. Zij weten waarom ze een tekst lezen, ze zorgen voor een overzicht over de tekst voordat ze gaan lezen en ze lezen selectief, gebaseerd op dat overzicht. Ze maken vooraf voorspellingen over de tekst en evalueren die voorspellingen tijdens het lezen. Ze leggen verbanden tussen de tekst en hun eigen wereldkennis en passen hun kennis aan wanneer de tekst ze daartoe overtuigt. Ze kunnen de betekenis van onbekende woorden begrijpen uit de context en ze vatten samen, interpreteren en evalueren de tekst. Kortom, ze maken gebruik van leesstrategieën.

Leesstrategieën:

- Voorspellen (Ik denk dat hierna... zal gebeuren, omdat...)
- Vragen stellen (Ik vraag mij af of/wie/wat/waar/wanneer/ hoe...)
- Visualiseren (Als ik dit lees, dan zie ik voor mij...)
- Verbinden (Eigen ervaring, kennis van de wereld, tekst)
- Samenvatten (Dit gaat over... Eerst gebeurde dit... en daardoor...)
- Afleiden (De hoofdpersoon voelt.... Als ik dit lees, dan zou het wel eens kunnen zijn...)

Leesstrategieën zijn cognitieve activiteiten die lezers bewust kunnen inzetten vóór, tijdens en ná het lezen van een tekst. Ze dienen als hulpmiddel om de tekst goed te kunnen begrijpen, en om eventuele begripsproblemen te voorkomen, te identificeren en op te lossen. Deze cognitieve activiteiten vereisen aandacht en capaciteit in het werkgeheugen. Wanneer na veelvuldig gebruik en oefening de strategieën onbewust en effectief toegepast worden, zijn het automatische leesvaardigheden geworden. Wanneer de leerlingen het gebruik van leesstrategieën oefenen tijdens het actief en strategisch lezen, zullen deze leesstrategieën na verloop van tijd zelfregulerend werken. Langzamerhand gaan de leerlingen de strategieën automatisch toepassen. Hierdoor zullen ze een niveau van metacognitief bewustzijn bereiken, waarbij ze niet alleen in staat zijn om de verschillende strategieën toe te passen, maar waarbij ze ook aanvoelen wanneer ze welke strategie moeten toepassen bij het begrijpen van de tekst. Het toepassen van strategieën kan het best worden aangeleerd als leerlingen de gelegenheid krijgen om dit te doen in rijke, betekenisvolle contexten. 'Strategies are important, but they are boring when used in isolation' (Guthrie e.a., 2004).

³ Bron: *Concretisering referentieniveaus schrijven en lezen in het voortgezet onderwijs*, Theun Meestringa, Cary Ravesloot en Hans de Vries, SLO, Enschede, Juni 2010

Aan de strategieën voor begrijpend lezen werkt u met gerichte instructie. Dit doet u volgens het directe instructie model:

Introductie

- Introduceer hetgeen de leerlingen gaan leren: de te leren strategie, bijvoorbeeld: "We gaan in deze les leren hoe je foto's in je hoofd kunt maken terwijl je leest, om iets in de tekst beter te begrijpen."
- Demonstreer de succesvolle toepassing en vertel het nut van de leesstrategie.
- Doe hardopdenkend de leesstrategie voor, terwijl je voorleest en de leerlingen meelesen.

Geleide oefening

- Oefen samen met de leerlingen.
- Laat ze geleidelijk meer zelfstandig lezen, met gebruik van de leesstrategie.
- Ondersteun het gebruik van leesstrategieën door de leerlingen, dat wil zeggen ondersteun het hardopdenkend lezen van de leerlingen.
- Geef 'feedback' tijdens gesprekjes over het gebruik van de leesstrategie bij het lezen.
- Laat de leerlingen hun hardopdenkend lezen onderling uitwisselen, gedurende het lezen in paren en in een groeps- of klasdiscussie (samenwerkend leren en pratend lezen); laat leerlingen elkaar het gebruik van de leesstrategie uitleggen.

Zelfstandige oefening

- Laat leerlingen de strategie toepassen op een nieuwe, makkelijke tekst.
- Laat ze zelfstandig het hardopdenkend lezen toepassen in een 'leespraatsessie' in een groepje.
- Werk met het geven van feedback door u en door klasgenoten na de zelfstandige toepassing van de 'leespraatsessie'.
- Kom terug op de introductie: 'Wat hebben wij geleerd?'

Toepassing en reflectie

- Toepassing van de leesstrategie bij een andere of moeilijker tekst, bijvoorbeeld bij een zaakvaktekst.
- Kom terug op hetgeen in de fase van de introductie is besproken.

Een extra aandachtspunt bij het modelen is het omgaan met gevoelens tijdens het lezen. De leerlingen worden in het vo (bij alle vakken) steeds vaker geconfronteerd met teksten buiten hun interessegebied en van een steeds hoger niveau. Het gaat dan om vragen als hoe ga je om met gevoelens van paniek of frustratie wanneer je de tekst niet begrijpt en hoe kun je jezelf motiveren. Om dit bespreekbaar te maken en te laten zien moet u de meest complete vorm van modellen gebruiken: hardop denkend laten zien hoe u de stappen uitvoert en hoe u omgaat met gevoelens van stress tijdens het lezen.

Stimuleer de leerlingen om zelf leesstrategieën te gebruiken in alle vakken. Een stappenplan begrijpend lezen is hiervoor een handig hulpmiddel. Dit zal het meeste resultaat hebben wanneer

alle docenten dezelfde leesstrategieën hanteren in hun vak, want zonder gezamenlijke aanpak is de transfer naar andere vakken en situaties voor leerlingen erg moeilijk. Met name als de leerlingen grote achterstanden hebben is een schoolbrede aanpak van begrijpend lezen en woordenschat onontbeerlijk.

Richtlijn 6: behandel teksten in de andere vakken op dezelfde manier als teksten in de leeslessen

De strategieën die geleerd zijn bij het begrijpend leesonderwijs kunnen ook worden toegepast bij de andere vakken. Hierdoor leren de leerlingen de strategieën toe te passen bij verschillende soorten teksten, zoals verhalende, informatieve, beschouwende, betogende en instructieteksten. Dit bevordert transfer van het gebruik van strategieën, waardoor ze nog meer verinnerlijkt worden. De strategieën voor begrijpend lezen zijn toepasbaar bij alle tekstuele bronnen die in de schoolvakken worden gebruikt. Omdat leerlingen in de onderbouw vmbo vaak nog niet het niveau hebben dat zij zelfstandig informatie uit teksten kunnen verwerken bieden docenten de leerstof vaak eerst op een andere manier aan. Daarna kunnen de leerlingen met behulp van strategieën de leertesten gaan bestuderen. Met het oog op het leren voor toetsen en latere examens, waar –zeker in de zaakvakken- dezelfde strategieën voor worden gebruikt als voor begrijpend lezen is het belangrijk de toepassing van deze leesstrategieën in andere vakken aan te leren. Ook de docent Nederlands zou daartoe af en toe een vaktekst in de les kunnen behandelen.

Richtlijn 7: gebruik een taalmethode of methode Nederlands die de vakdoelen dekt

Let er bij de keuze van een methode op dat de methode de doelen van het vak zo goed mogelijk dekt. Let er met name op dat de methode voldoende dekking biedt ten aanzien van de domeinen van het referentiekader. Vul de methode zo nodig aan met aanvullend materiaal. Let ten aanzien van begrijpend lezen erop dat de methode een intensieve oefenaanpak hanteert met betrekking tot leesstrategieën. En let erop dat de methode verschillende tekstsoorten bevat (informatieve, betogende en instructieteksten) op voor de leerlingen uitdagende niveaus.

Tijdsbesteding

Besteed minimaal 1 lesuur per week aan lezen en stimuleer de leerlingen om zelf elke dag te lezen. Het helpt enorm als u aan het begin van het schooljaar met alle leerlingen een gesprek hebt over hun hobby's en hun leesgedrag. Op grond van informatie die u heeft over het leesvaardigheidsniveau van de leerling stelt u met de leerling samen een doel en bespreekt hoe hij of zij daar kan komen. Wijs leerlingen erop dat het lezen van fictieboeken helpt om de fictiedoelen te bereiken en dat de gelezen zakelijke boeken bijvoorbeeld de basis kunnen zijn voor spreekbeurten of schrijfp opdrachten.

Toetsen en differentiëren

In alle schoolvakken ontwikkelen leerlingen hun leesvaardigheid. Slechter cijfers voor zaakvakken hangen vaak nauw samen met de leesvaardigheid van de leerling. Naast de leerstofafhankelijke toetsen bij de methode Nederlands volgt u de voortgang van begrijpend lezen in de onderbouw met een leerstof onafhankelijke toets, zoals Diataal of de Cito volgtoets.

In Utrecht worden hiervoor de Cito volgoetsen ingezet. Het Cito Volgstelsel Voortgezet Onderwijs bestaat uit een serie toetsen voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs en kent net als Diataal vier toets momenten:

Leerjaar 1	September Entreetoets Cito volg (toets 0) Diataal 1A	Mei/ juni Cito volg toets 2 Diataal 1 B
Leerjaar 2		Cito volg toets 3 Diataal 2
Leerjaar 3		Cito volg toets 4 Diataal 3

De opgaven in de toetsen sluiten waar mogelijk aan bij de wettelijk vastgelegde referentieniveaus. De vaardigheidsscore leesvaardigheid geeft een voorzichtige indicatie van de ontwikkeling van de leerling in relatie tot de referentieniveaus taal . Cito hanteert daarvoor de volgende grenswaarden. Niveau 3F kan echter nog niet in de eerste twee leerjaren worden vastgesteld, omdat de items dan nog niet van dat werk- en denkniveau niveau zijn. Dat is pas vanaf leerjaar 3 het geval.

Vaardigheidsscore Cito volg	Referentieniveau taal (domein lezen van informatieve teksten)
0-207	< 1F
208-215	1F
≥216	2F

Ook de Diataaltoets geeft een voorzichtige indicatie van het verband tussen de BLN en het referentieniveau van de leerling. Op grond van onderzoekservaring zal dit in de toekomst worden bijgesteld.

Praktijkonderwijs	(1)	1-3		3-6		3-6								
Vmbo basis				1BB A	1B B B	2BB	3BB	4BB						
Vmbo kader				1KBA	1K BB	2K B	3KB	4K B						
vmbo-tl/(havo)					1TL A	1TL B	2TL	3TL		4TL				
havo/vwo							1H A	1VA		1H B	2H 1VB	3H 2V	4H 3V	4V
BLN	35-40	41- 45	46- 50	51- 55	56- 60	61- 65	66- 70	71- 75	76- 80	81- 85	86- 90	91- 95	96- 100	101-110
Referentieniveaus Taal	Naar 1F laag	Naar 1F hoog	1F	Naar 2F laag	Naar 2F hoog	2F	Naar 3F laag	Naar 3F hoog						
Gem. zinslengte in woorden		< 10	11,5	13	14,5	> 15	nvt	nvt						

Gem. woordlengte in letters		< 4,7	4,8	5,0	5,2	5,4	onbekend	onbekend
% basiswoorden		> 88,5	86	83,5	81	< 81	onbekend	onbekend

Figuur 1: overzicht moeilijkheidsgraad en BLN-normen Diataal

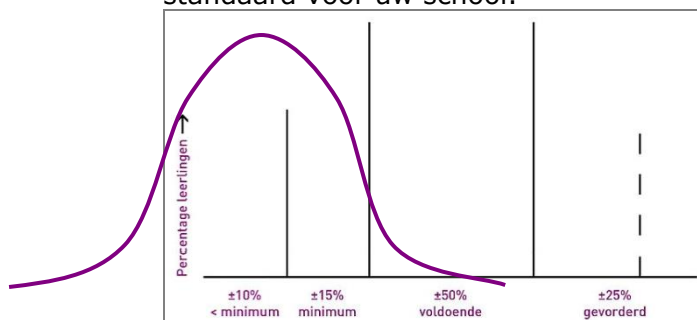
Differentiatie op basis van de toetsresultaten

Vaak richt een docent zich met zijn of haar onderwijsaanbod op een (verondersteld) gemiddeld niveau. Dit is niet effectief, omdat zowel de betere als de zwakkere leerlingen – samen ruim 50% – meestal niet of maar zeer beperkt kunnen profiteren van dit aanbod. Voor zwakke leerlingen gaat de stof over hun hoofden heen, met als gevolg dat zij weinig opsteken en vaak gefrustreerd raken en/of afhaken. Bij betere leerlingen bestaat het gevaar dat zij onvoldoende gestimuleerd worden. Ook dit kan leiden tot motivatieverlies of laksheid/luiheid met als gevolg onderpresteren.

Op basis van de analyse van de toetsresultaten, bepaalt u welke acties er nodig zijn in het basisprogramma, welke arrangementen nodig zijn voor leerlingen met achterstanden en/ of voor leerlingen die al verder zijn. Zo komt u tot een gedifferentieerde aanpak van begrijpend lezen⁴.

Stap 1 bepaal wat de normen zijn voor de groep getoetste leerlingen: een voldoende standaard, waar 75% van de leerlingen aan voldoet, een gevorderde standaard, waar 25% van de leerlingen aan voldoet, een excellente standaard, waar 10 % van de leerlingen aan voldoet. Stel ook een minimum standaard voor de 25% leerlingen die niet aan de voldoende standaard voldoen.

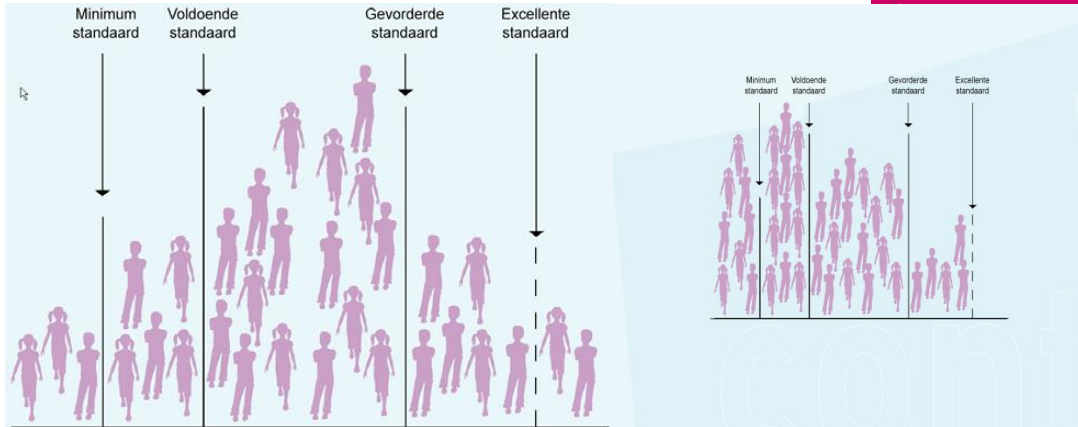
Zowel Cito als Diataal geven landelijke normen voor verschillende onderwijsniveaus, die u als basis kunt gebruiken voor het stellen van de standaard voor uw school.

Stap 2 Deel de leerlingen in op basis van hun toetsresultaten in een normaalcurveverdeling.

Stap 3 Vergelijk de zo ontstane grafiek met de normaalcurve;

⁴ Voor een gedetailleerde uitleg van hoe u op basis van de uitstlagen van de Cito volgtoets komt tot groepsplannen en waar nodig individuele handelingsplannen kunt u terecht op www.Utrechtsekansen.nl : data gestuurd onderwijs.

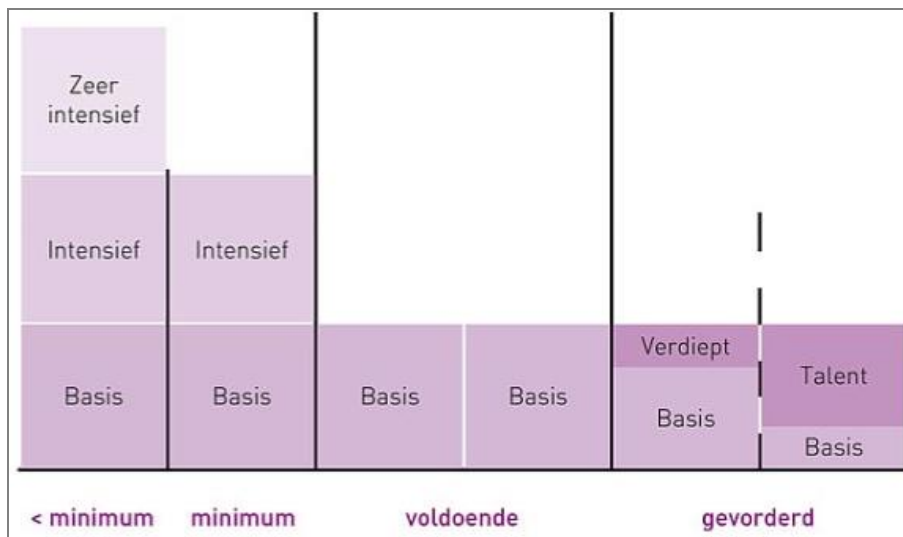
Scores in overeenstemming met de norm.

Scores lager dan de norm.

Stap 4 Interpreteer de resultaten en formuleer ambities voor het einde van het schooljaar en stel passende arrangementen op.

Een basisarrangement dat past bij het niveau van de leerlingen

Een belangrijk uitgangspunt hierbij is, dat alle leerlingen hetzelfde basisarrangement volgen. Dit arrangement dient dan ook zodanig samengesteld te zijn, dat de meerderheid van de groep hiermee de gestelde onderwijsdoelen haalt. De leerlingen die deze doelen niet halen, komen in aanmerking voor het intensieve of zeer intensieve arrangement. Leerlingen die (met gemak) voldoende of hoger scoren, krijgen een verdiept of talentarrangement aangeboden.

Figuur 3: Onderwijsarrangementen op basis van het Onderwijscontinuüm

Wanneer – bijvoorbeeld op basis van toets uitslagen – blijkt dat te veel leerlingen onder het gewenste niveau presteren, dan wordt allereerst het basisarrangement aangepast, in plaats van grote groepen leerlingen op individuele basis een eigen aanpak te bieden. Ook wanneer juist veel leerlingen bovengemiddeld presteren, kan het nodig zijn het basisarrangement bij te stellen. Het niveau van de basisaanpak stijgt dan en minder leerlingen hoeven specifieke verdiepingsarrangementen te volgen.

De didactische richtlijnen geven handvatten voor het invullen van het basisprogramma. De checklists begrijpend lezen en woordenschat vo kunt u gebruiken om na te gaan of het curriculum voldoende onderwijskundige kwaliteit heeft. Kies een basismethode Nederlands, die aan de richtlijnen voor lezen en woordenschat voldoet. Vul ontbrekende elementen in de methode zo nodig aan met andere programma's. Wanneer u teksten behandelt, behandel dan ook structureel een aantal nieuwe woorden uit de tekst. Investeer in het toepassen van leesstrategieën en controleer ook of leerlingen dit toepassen. Het moet een gewoonte zijn in alle vakken. Spreek dan ook met uw collega's van andere vakken af dat zij gestructureerd aandacht aan deze strategieën en aanpakken voor het leren van nieuwe woorden besteden.

Intensief arrangement:

Leerlingen die niet genoeg hebben aan het basisarrangement, hebben extra oefenstof nodig en soms extra uitleg. Dit kan gestalte krijgen in de vorm van speciale steunlessen, maar ook in herhaalde instructie binnen de reguliere les, gebruikmaking van een ander werkboek of andere/aanvullende opdrachten, of inzet van specifieke remediërende materialen. Dit geldt met name voor leerlingen die nog moeite hebben met technisch lezen. (Zie hoofdstuk technisch lezen)

Effectieve aanpakken zijn:

- Vrij lezen, minimaal 10 minuten per dag. De docent stimuleert het plezier in lezen, door teksten aan te bieden die de interesse hebben van de leerlingen. Deze teksten moeten wel op het niveau van de leerling zijn, of net iets hoger.
- Een extra leesuur waarin aandacht voor leesstrategieën en woordenschat centraal staan.
- Differentiatie in de Nederlandse les, waarbij de leerlingen die dat nodig hebben verlengde instructie krijgen bij het toepassen van leesstrategieën.

Voorbeeld intensief arrangement:

Leerlingen die het intensieve arrangement volgen krijgen extra training in het toepassen van leesstrategieën en het leren van nieuwe woorden. Hier is speciaal aandacht voor het lezen van teksten uit zaakvakken.

Ook wordt met de leerlingen afgesproken dat ze 15 minuten lezen. Om elkaar daarin te stimuleren wordt een leesclub gevormd in samenwerking met de bibliotheek.

Talentarrangement:

Dit arrangement is bedoeld voor leerlingen die (ruim) boven het gemiddelde klassenniveau scoren. Dit kan bestaan uit andere (veeleisender) oefeningen en verwerkingsvormen bij de basisstof, een hogere niveauversie van de methode gebruiken, en vrij lezen van teksten op een hoger niveau. Streefniveau eind leerjaar 2

Aan het einde van leerjaar 2 laten de leerlingen minimaal een score zien die overeen komt met niveau 1F . De betere leerlingen moeten een hogere score nastreven.

Bespreek de toetsresultaten in ieder geval met de mentoren van de betreffende brugklassen en het liefst met alle collega's die lesgeven aan deze groep leerlingen. Betrek ook de ouders erbij en bespreek wat zij kunnen doen om de leesvaardigheid van hun kind kunnen stimuleren